

Aan het werk, we gaan 'en brousse!'

Gedurende de eerste weken in Batouri word ik ingewerkt door mijn voorgangster, Harriët. Ik woon tijdelijk bij haar en haar man in huis.

Als verpleegkundige word ik gedetacheerd bij de Médecine Préventive in Batouri, een overheidsdienst. De grote deuren van het witte gebouw in het centrum van het stadje, leiden naar de centrale wachtkamer en gaan 's morgens al vroeg open. De hele dag is het er een komen en gaan van mensen.

De verantwoordelijk arts en een paar verpleegkundigen, allen Kameroeners, houden er dagelijks spreekuur. Door het gebrek aan voldoende artsen (er werkt één arts bij deze dienst, en één in het departementale ziekenhuis), zijn verpleegkundigen opgeleid om veel medische taken van hen over te nemen. Zij zijn dan ook heel deskundig in het opsporen, via o.a. bloed- of urineonderzoek in het plaatselijke laboratorium, en behandelen van veel voorkomende ziekten als bv. malaria, dysenterie, filariose, wormen of geslachtsziekten. Er is een continue gebrek aan door de overheid in Yaoundé verstrekte medicijnen. Dus bij gebrek daaraan zit er niets anders op dan met je recept, een ordonnance, én je portemonnee naar de apotheek te gaan, of op de markt medicijnen van twijfelachtige kwaliteit te kopen. De dienst organiseert ook regelmatig vaccinatiebijeenkomsten voor de baby's, kleuters en zwangere vrouwen van Batouri.

Dagelijks handjes schudden met collega Dieudonné

Zoals de naam al zegt, is de dienst vooral bedoeld voor preventie in het hele departement Kadey (vernoemd naar de brede rivier die door het gebied stroomt) en waarvan Batouri de hoofdstad is. Maar dorpelingen blijven meestal verstoken van deze zorg, door het gebrek aan (geld voor) vervoer naar Batouri. Datzelfde gebrek aan vervoer zorgt er voor, dat de verpleegkundigen zelden of nooit naar de dorpen toegaan. Dáárvóór is nu juist hulp uit Nederland gevraagd, in de vorm van goed

opgeleide wijkverpleegkundigen, mét auto en brandstof, maar ook met de nodige expertise op het gebied van planning en organisatie. Samen met Dieudonné, onze Kameroense collega die de plaatselijke talen vloeiend spreekt, bezoeken Harriët en ik dagelijks verschillende dorpen in het arrondissement Batouri.

Onze taken daar zijn het organiseren en uitvoeren van de 'Protection Maternelle et Infantile', de PMI. In goed Nederlands: consultatiebureaus voor baby's, kleuters en zwangere vrouwen, inclusief het vaccineren.

In een brief van 23 april 1983 schrijf ik er het volgende over:

Het is nu 3 uur en 40 graden in de schaduw. Het had al veel koeler moeten zijn want het is nu de korte regentijd. Sinds ik hier ben is het erg droog geweest, maar gisteren is er 1 flinke bui, en dat is dan ook een enorme, gevallen. Vandaar ook, dat iedereen naar het veld is om deze te bewerken, en we dus deze week daarom maar weinig mensen in de dorpen treffen voor de PMI. Dan sta je wel gek te kijken hoor, de dorpen zijn uitgestorven, daar zal ik best aan moeten wennen, om onverrichterzake terug te keren.

Het is hier in de dorpen ontzettend armoedig, de kinderen lopen blootsvoets, hebben nauwelijks kleren of deze zijn helemaal versleten en vies. Iedereen is wel heel vriendelijk, al

kijken ze wel even de kat uit de boom wat mij betreft, ze moeten duidelijk wennen aan een nieuw, wit gezicht. De mensen hebben natuurlijk gelijk als ze de velden gaan inzaaien, anders hebben ze in het volgende seizoen niets te eten. Zo werkt dat hier. Vooral de vrouwen werken veel op het land. Er wordt ook veel tabak gekweekt in de dorpen op de savanne, hetgeen maar weinig oplevert, zo is mij verteld. Deze tabaksvelden liggen vaak ver van het dorp, en het hele gezin verhuist dan ook ca. 9 maanden per jaar naar de plantage. Met natuurlijk slechte hygiënische omstandigheden, want geen schoon water, geen wc, en eenzijdige voeding. Alleen voor bijzonderheden gaan ze terug naar hun dorp. Als gevolg van dat alles volgen de kinderen dan geen onderwijs. Dus wat hogerop komen, dat kunnen ze ook wel vergeten. Zo grijpt alles in elkaar. Heel langzaam willen de boeren wel op iets anders overgaan, maar ze zijn erg behoudend en durven een omschakeling nauwelijks aan. Bewustmaking over hygiëne, dat gaat ook in heel langzaam tempo, dus dat prent ik mezelf maar goed in.

Hoe gaat het met mij? Ja, wel goed, al is het natuurlijk erg wennen, soms vliegt het me wel eens naar de keel, al die nieuwe dingen en mensen, 's avonds lig ik soms, uitgeput van alle indrukken, al om 9 uur op bed!

Overal heb ik in de afgelopen weken dat ik werd ingewerkt handjes geschud: in de dorpen waar ik zal werken en bij de verschillende diensten in Batouri, die ik nodig zal hebben om mijn werk goed te kunnen doen. En daar ben ik toch voor gekomen.

Ik rijd ook al rond in de auto, dat gaat steeds beter op de onverharde wegen. Het is te vergelijken met rijden over ons vroegere tuinpad, vol kuilen en gaten. En over zg. golfplaten (die je in Nederland ook wel eens ziet bij stoplichten, op plaatsen waar veel zwaar verkeer rijdt). Daar moet je flink gas geven, anders sta je stil of dwars op de weg, wel eng af en toe. Ik rijd er nu met een vaart van ca. 60 km/uur overheen, dan gaat het goed. Leuk voor stuntrijders!

Inkopen doen op de markt van Batouri

Batouri zelf is een lieflijk stadje, met een dagelijkse markt, waar helaas bijna geen westerse groenten te krijgen zijn, of van slechte kwaliteit. Dus dat wordt tuinieren, er is ruimte genoeg achter het huis. Wel moet die tuin nog grotendeels worden aangelegd. Maar de buurvrouw, een Italiaanse, heeft een prachttuin, en die wil me wel van stekken voorzien.

Aan het werk in de moestuin

En uit de volgende brief, die van 12 mei: 'Het regent hier nu pijpenstelen, dat geeft een enorme herrie op het golfplaten dak! Wel goed voor de tuin want ik heb net maïs, worteltjes en sla gezaaid. De bananenstek loopt ook uit! Dus ik nodig iedereen uit om hier over 1,5 jaar bananen te komen eten. Dan kun je alles met eigen ogen zien want het is te veel om alles te vertellen, echt. Zo'n andere wereld.

Ik ben nu twee dagen zonder Harriët de brousse in geweest, samen met Dieudonné. Heel

spannend. Ik heb een lesje gegeven over goede voeding, waarbij de vrouwen zelf met behulp van een flanelbord een maaltijd moesten samenstellen. Ik stond wel te bibberen en nog wat te stuntelen in het Frans. Er zaten wel 49 mensen, iedereen was gekomen om de 'nieuwe' te zien. Na afloop kreeg ik van het dorps hoofd tien heerlijke mango's. En dan rijd ik weer door de rimboe terug naar huis. Het is nog wat onwerkelijk, dat leven hier en al die zwarte mensen, die allemaal op elkaar lijken'.

Half mei zwaai ik Harriët en haar man uit op het vliegveld van Batouri en dan moet ik het alleen zien te redden.

Mijn werkdagen zien er vanaf die dag ongeveer als volgt uit, zoals blijkt uit mijn brief van 25 mei:

"s Morgens laad ik de auto in (weegschalen, medicijnen, platenborden en onderzoeksmateriaal zoals een stethoscoop en een toeter om harttonen te beluisteren), haal vervolgens Dieudonné op en vertrekken we richting brousse. Als je tenminste geen lekke band hebt, want die moet dan eerst gerepareerd worden. Zonder reservewiel reizen, liefst twee, is nl. niet verantwoord. Vanmorgen was dat dus het geval, die reparatie duurde zo'n drie kwartier, want ze hebben geen haast hier, maar ik dus nog wel! Al wordt dat ook al wel minder hoor, ik ben de rust zelve, haha. Dan komen we in zo'n dorp aan, en installeren we ons onder de zgn. dorps hangar, een palmladeren-dak op palen. Dan beginnen we met educatie geven bv. over het onderwerp hygiëne: zeep gebruiken, ook om schurft mee te behandelen (dat zie je hier veel) en kleren te wassen, en nog meer van die heel elementaire zaken. Daar sta ik dan in het Frans te praten voor een groep van ca. 20 vrouwen, ik red me al aardig, boven verwachting. Maar je moet wel, want Hollands verstaan ze niet. Dieudonné vertaalt het zo nodig in de plaatselijke taal, het Kaka, of het Baya. Daarna wegen we de kinderen. Ze vallen veel af nu, want door de droogte is er weinig te eten in de brousse. En daar sta je dan toch met lege handen. Er zijn veel zieke kinderen, bv. malaria, waartegen ik medicijnen zoals nivaquine uitdeel. Ook kinkhoest komt hier veel voor, heel erg naar, die hoestbuien. Omdat deze kinderen hun eten vaak uitbraken raken ze ondervoed, met soms de dood tot gevolg. Soms moet ik een recept uitschrijven, met speciale toestemming van mijn baas, de arts in Batouri. Longen beluisteren is nog wel moeilijk, net als de buiken onderzoeken van de zwangere vrouwen, dat moet ik nog wel leren (in Nederland liep ik wel een paar weken stage bij een verloskundige): Is er sprake van wel of geen tweeling? Dat dacht ik vanmorgen nog, dan adviseer ik de zwangere om in het ziekenhuis te gaan bevallen. Je moet me eigenlijk eens bezig zien hier. Ik ben wel blij met mijn wijkervaring hoor, dat scheelt een stuk. Na afloop laden we alles weer in, maken een nieuwe afspraak en na veel handjes schudden vertrekken we weer, dan is het vaak al 1 à 2 uur 's middags, en lekker heet. Een thermoskan met koud water gaat altijd mee.

Medicijnkistjes gereed maken

Verder verkoop ik medicijnkistjes met inhoud in de dorpen, want ze moeten soms wel 50 km lopen naar de dichtstbijzijnde apotheek. Het samenstellen daarvan is wel een heel werk: Gazen knippen, zwachtels rollen van oude lakens. Die oude lakens van thuis komen dus prima van pas! Alleen een kartelschaar zou wel handig zijn... Het rafelt zo. Al die oude kleren uitdelen die ik heb meegebracht... dat wordt lastiger. De markt ligt nl. vol met tweedehands kleren, uit de 'Zak van

Max'. Maar geen groente te koop, die had ik beter in kunnen pakken. Het was trouwens net 'Sinterklaas', toen ik mijn bagagekisten die vorige week eindelijk arriveerden, uitpakte, leuk hoor. Eén ruitje van een fotolijst was gebroken, de rest is prima overgekomen'.

Ria Verbeek

©Terug naar Batouri